2009. M88
DON SCRÚDAITHEOIR

SCRÚDUIMHIR ☞ [ ]

Iomlán na Marcanna [ ]

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2009

GAEILGE (BONNLEIBHÉAL)
(270 MARC)

DÉ LUAIN, 8 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 1.30 GO DTÍ 4.20

STAMPA AN IONAID

1. Iomlán na n-iomlán ag deireadh gach leathanaigh.	
2. Iomlán na n-iomlán ón ngreille thall (1-6).	

DON SCRÚDAITHEOIR	
CEIST	**MARC**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
–	–
IOMLÁN (1-6)	
CT	
MÓRIOMLÁN	
GRÁD	

ROINN I – LÉAMHTHUISCINT (150 marc)

FREAGAIR **GACH** CEIST (**1**, **2** *agus* **3**).

Ceist 1 **Meaitseáil na pictiúir leis na fógraí/comharthaí agus scríobh síos an litir cheart sa bhosca in aice leis an uimhir cheart atá sa ghreille. (40 marc)**

1. **Raon Rothar**
   Cosc ar Ghluaisrothair

2. **Trá Ghlan ... Trá Shlán**
   Ná fág Bruscar ar an Trá

3. **Ionad Oidhreachta na nOileán**
   Ar Oscailt 10.00 - 17.30

4. **Córas Aontreo Romhat**
   Gabh ar clé

5. **Saotharlann Bhitheolaíochta**
   Caith Cóta Bán agus Lámhainní

6. **Seomraí Gléasta**
   Imreoirí agus Maoir Foirne amháin

7. **Ionad Sláinte**
   Luan-Aoine 9.00 - 15.30
   Ar uair na práinne: 4284675

8. **Carrchlós na Cille**
   Saor in aisce do chuairteoirí amháin

9. **Ionad Garraíodóireachta**
   Plandaí agus trealamh de gach saghas don ghairdín

10. **Halla Snúcair**
    Ar oscailt:
    Ó mheán lae go meán oíche

Uimhir	Litir
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

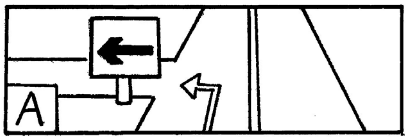

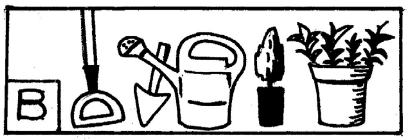

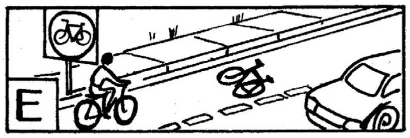

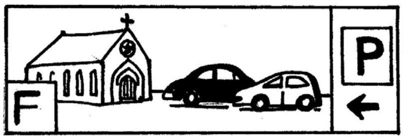

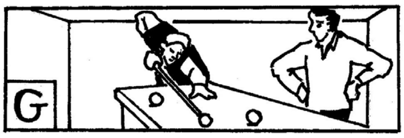

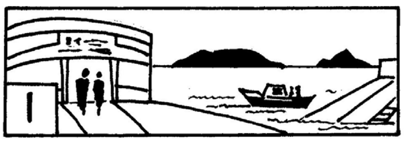

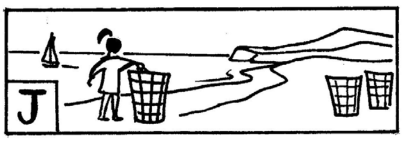

Ceist 2 Freagair do rogha **dhá cheann** de (a), (b), (c) anseo thíos. **(50 marc)**

(a) Léigh **an litir** atá anseo thíos agus freagair na ceisteanna atá fúithi. (25 mharc)

Comhairle Contae Mhaigh Eo
An tSeirbhís Dóiteáin

Róisín Nic Mhathúna,
33 Bóthar na Coille
Sligeach

Caisleán an Bharraigh
Co. Mhaigh Eo

29 Bealtaine 2009

A Róisín, a chara,

Go raibh maith agat as do litir agus as an C.V. a chuir tú chugam ar an 27ú Bealtaine. Is léir go bhfuil spéis mhór agat sa tseirbhís dóiteáin. Deir tú go raibh d'uncail sa tseirbhís agus gur mhaith leat féin a bheith i do chomhraiceoir dóiteáin.
Feicim ón C.V. gur duine spórtúil tú. D'imir tú haca sa scoil chónaithe i nGaillimh agus imríonn tú leadóg sa chlub leadóige i Sligeach. Téann tú go dtí an club gleacaíochta go rialta agus ba é an corpoideachas an t-ábhar ab fhearr leat ar scoil. San Ardteistiméireacht, bhain tú grád A amach sa Bhéarla agus grád B sa Stair agus sa Ghaeilge. Tá tú ag obair i gclub spóirt ó d'fhág tú an scoil an samhradh seo caite.
Iarrtar ort an fhoirm iarratais a líonadh agus a sheoladh ar ais roimh an 17ú Meitheamh. Ina dhiaidh sin beidh ort freastal ar agallamh agus má ghlactar leat tosóidh an cúrsa traenála ag tús mhí Lúnasa.

Is mise,
Seán Ó Laoire,
Oifigeach Traenála.

Ceisteanna:

1. Cén dáta ar scríobh Róisín a litir?

27 Bealtaine	
29 Bealtaine	
17 Meitheamh	

2. Cén post ba mhaith le Róisín?

Traenálaí haca	
Comhraiceoir Dóiteáin	
Oifigeach traenála	

3. Cén t-ábhar ab fhearr le Róisín ar scoil?

Béarla	
Stair	
Corpoideachas	

4. Cá bhfuil Róisín ag obair ó d'fhág sí an scoil?

Club gleacaíochta	
Club leadóige	
Club spóirt	

5. Cad a bheidh ar siúl ag tús mhí Lúnasa?

Agallamh	
Cúrsa traenála	
Cúrsa spóirt	

(b) Léigh **an Bróisiúr** atá anseo thíos agus freagair na ceisteanna atá faoi. (25 mharc)

Oileán an Aoibhnis

Tar amach go hInis Oírr ar fharraige ghorm an Atlantaigh agus cuirfimid gliondar ar do chroí.

Lasmuigh de chuan na Gaillimhe is é Inis Oírr seoid Oileáin Árann agus an t-oileán is cóngaraí do chontae an Chláir ar an mórthír. Tá daonra dhá chéad go leith ar Inis Oírr agus saol traidisiúnta á chaitheamh acu. Cloisfidh tú an Ghaeilge á labhairt go nádúrtha anseo agus blaisfidh tú an cultúr Ceilteach ann. Feicfidh tú go leor radharc spéisiúil. Tá trá álainn ann atá oiriúnach don teaghlach ar fad.

Bíonn imeachtaí teanga ar an oileán do gach aoisghrúpa. Bíonn Coláiste Gaeilge ann do na déagóirí i rith an tsamhraidh. Bíonn ciorcal comhrá ar siúl gach maidin do na daoine fásta agus bíonn naíonra gleoite ann do na páistí beaga ar maidin freisin. Tá radhairc bhreátha ar fud an oileáin. Is féidir turas an oileáin a dhéanamh ar chapall agus cairt nó ar rothar nó de shiúl na gcos. Níl gluaisteán oiriúnach ar chor ar bith. Caith do chuid ama go ciúin ag iascaireacht slaite ón gcé nó ó na carraigeacha.

Tóg an bád amach ó Dhúlainn i gCo. an Chláir, nó ó Ros a' Mhíl i gCo. na Gaillimhe nó eitil amach le hAer Árann ón aerfort in Indreabhán. Is cuma cén bealach a thagann tú, beidh fáilte romhat agus beidh leisce ort filleadh abhaile.

Buail isteach chugainn roimh ré ar ár suíomh gréasáin *www.inisoirr.ie*

Ceisteanna:

1. Cén contae is cóngaraí d'Inis Oírr?

Co. na Gaillimhe	
Co. an Chláir	
Co. Mhaigh Eo	

2. Cén daonra atá ar Inis Oírr?

200	
250	
300	

3. Cad atá oiriúnach don teaghlach ar fad ar an oileán?

Iascaireacht slaite	
An gluaisteán	
An trá álainn	

4. Cad a bhíonn ar siúl do na daoine fásta gach maidin?

Coláiste samhraidh	
Ciorcal comhrá	
Naíonra	

5. Is féidir eitilt go hInis Oírr ó…..?

Dúlainn	
Ros a' Mhíl	
Indreabhán	

(c) Léigh an **scéal nuachta** atá thíos agus freagair na ceisteanna ar fad atá faoi. (25 mharc)

Beirt i mBaol

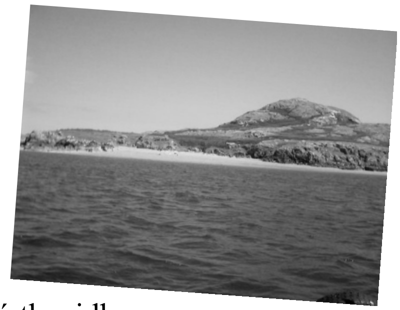

Shábháil bád tarrthála de chuid an RNLI as Binn Éadair, beirt bhuachaillí a bhí i mbaol a mbáite ocht míle amach ón gcósta, thart ar mheán lae inniu.

De réir dealraimh thóg an bheirt bád iomraimh ón gcé, gan chead, go déanach oíche aréir. Dhá bhliain déag d'aois atá an bheirt acu. Bhí sé ar intinn acu an oíche a chaitheamh ar Inis Mac Neasáin, oileán beag atá míle amach ón gcuan. Agus iad ag iomramh amach ó thuaidh, neartaigh an ghaoth agus scuabadh soir iad. Ní raibh siad ábalta teacht i dtír ar an oileán mar chaill siad na maidí rámha.

Go luath ar maidin thug úinéir an bháid faoi deara go raibh an bád imithe. Ag an am céanna, chuir tuismitheoirí na mbuachaillí fios ar na Gardaí. Seoladh an bád tarrthála gan mhoill. Fuarthas na buachaillí tamall ina dhiaidh sin. Cé go raibh siad an-fhuar ní raibh eagla orthu. Cheap siad go sroichfeadh an bád beag Oileán Mhanainn. Deir urlabhraí thar cheann na seirbhíse tarrthála go raibh an t-ádh ar an mbeirt nach raibh an aimsir stoirmeach.

Ceisteanna:

1. Cé mhéad buachaill a bhí sa bhád a tógadh gan chead?

1	
2	
8	

2. Cá raibh sé ar intinn acu an oíche a chaitheamh?

Sa bhád	
Oileán Mhanainn	
Inis Mac Neasáin	

3. Cén treo a scuab an ghaoth an bád?

Soir	
Ó dheas	
Ó thuaidh	

4. Cé a chuir fios ar na Gardaí?

Na tuismitheoirí	
Úinéir an bháid	
An bád tarrthála	

5. Cén chaoi a raibh na buachaillí nuair a fuarthas iad?

Brónach	
Eaglach	
Fuar	

Ceist 3	Freagair do rogha **dhá cheann** de (a), (b), (c) anseo thíos.	**(60 marc)**
(a)	Léigh **an t-alt** atá anseo thíos agus freagair na ceisteanna atá faoi.	(30 marc)

Siúlach Scéalach

Gan dabht ar bith is siúlach an duine é Dermot Somers. Ach cé hé an duine seo a bhíonn le feiceáil ar an scáileán teilifíse gléasta don aimsir i seaicéad dearg agus hata leathan ar a cheann?

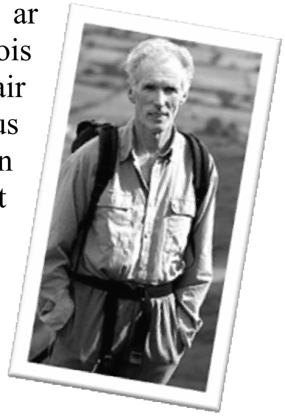

Rugadh Dermot Somers i 1947 i Ros Comáin. D'fhreastail sé ar Choláiste na hOllscoile i mBaile Átha Cliath agus tá cónaí air anois i nDroichead Átha, Co. Lú. Chuir sé suim san ailleadóireacht nuair a bhí sé sa choláiste. Ina dhiaidh sin thosaigh sé ag dreapadóireacht sna sléibhte agus ag taisteal ar fud na cruinne. Le daichead bliain anuas chonaic Dermot an domhan ar fad ó bhun go barr. Bíonn siúlach scéalach agus bronnadh duaiseanna ar Dermot de bharr na leabhar breá a scríobh sé.

Ach ní gnáth-thaistealaí é a théann go dtí na cathracha móra ná na hionaid turasóireachta. Téann sé go dtí áiteanna iargúlta ar fud na cruinne. Ar mhaith leat taisteal le Dermot? Is féidir an domhan ar fad a thaisteal in éineacht le Dermot ar RTÉ nó ar TG4 gan bogadh ó do chathaoir chompordach sa bhaile!

Ceisteanna:

1. Cén saghas duine é Dermot?

Leisciúil	
Teicniúil	
Siúlach	

2. Conas a bhíonn Dermot gléasta?

____

3. Cá bhfuil Dermot ina chónaí anois?

Co. Ros Comáin	
Co. Lú	
Co. Bhaile Átha Cliath	

4. Cad chuige a bhfuair Dermot duaiseanna?

Don ailleadóireacht	
De bharr clár teilifíse	
De bharr a chuid leabhar	

5. Cén áit is mó a dtéann Dermot?

Áiteanna iargúlta	
Na hionaid turasóireachta	
Na cathracha móra	

(b) Léigh **an giota** seo a leanas agus freagair na ceisteanna atá faoi. (30 marc)

Ceannródaí Domhanda

Rugadh Henri Dunant san Eilvéis in 1828. Thaistil sé go dtí an Fhrainc agus an Ailgéir i mbun a ghnó mar bhaincéir agus mar thrádálaí.

I mí an Mheithimh, 1859 bhí sé in Salerno san Iodáil. Chonaic sé troid fhíochmhar idir saighdiúirí Napoléon agus saighdiúirí na hOstaire. Chuir cás na mílte saighdiúir gortaithe uafás air. Bhailigh sé mná as na bailte mórthimpeall chun cóir leighis a chur ar na saighdiúirí gortaithe.

Scríobh sé leabhar faoin gcath uafásach sin agus ghlaoigh sé ar thíortha an domhain teacht le chéile chun cabhrú le daoine gortaithe ar pháirc an chatha. Bhunaigh sé grúpa pleanála. Sa bhliain 1864 shínigh dhá stát déag Conradh na Ginéive agus cuireadh tús le cumann idirnáisiúnta. Bhí cros dhearg ar chúlra bán mar bhratach acu. Leathnaigh an Chros Dhearg ar fud an domhain. Glaotar “An Corrán Dearg” air i dtíortha an oirthir.

D’imigh Henri Dunant as radharc an phobail in 1875 mar theip ar a ghnó. Ach bronnadh an chéad Duais Nobel air sa bhliain 1901. Fuair sé bás sa bhliain 1910 agus cuireadh in Zurich é. Bíonn lá mór ceiliúrtha ag Cumann na Croise Deirge timpeall an domhain ar an 8ú lá de Mheitheamh gach bliain, lá breithe Henri Dunant.

Ceisteanna:

1. Cén áit ar rugadh Henri Dunant?

An Ailgéir	
An Eilvéis	
An Fhrainc	

2. Cén gnó a bhí ag Henri Dunant?

Dochtúir	
Saighdiúir	
Trádálaí	

3. Cé a chuir cóir leighis ar na saighdiúirí in Salerno?

Napoléon	
Mná as na bailte mórthimpeall	
An Cros Dhearg	

4. Cén t-ainm atá ar “An Chros Dhearg” i dtíortha an oirthir?

____

5. Cén bhliain a bronnadh an chéad Duais Nobel?

1875	
1901	
1910	

(c) Léigh **na véarsaí** seo a leanas agus freagair na ceisteanna atá fúthu. (30 marc)

Bó na Leisce

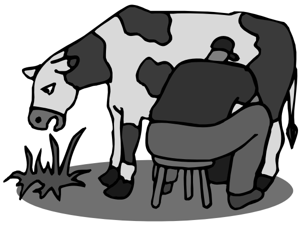

Tá bó agam sa bhaile
Tá sí donn mar chnó
Is breá léi min agus sadhlas
A ithe istigh sa chró.

Tugann sí an geimhreadh fé dhíon
I scioból te teolaí
Is breá léi dul ag sciáil
Ar shléibhte sneachta Mhuscraí.

Ansin nuair a thagann an samhradh
Téann sí amach sa pháirc,
Is síneann sí siar fén ngrian
Le spéaclaí dubha agus *suntan oil*.

Tá bó agam sa bhaile
Tá sí *tan*áilte ó bhun go baitheas
Is í an bhó is leisciúla ar domhan í
A mhaireann i ríocht na bhflaitheas.

(As *Dánta Déanta* le Liam Ó Muirthile)

Ceisteanna:

1. Cén dath atá ar bhó na leisce?

Dubh	
Donn	
Dubh agus bán	

2. Cá háit a mbíonn bó na leisce sa gheimhreadh?

Sa chró	
Sa pháirc	
Sa scioból	

3. Cad a itheann bó na leisce?

Féar	
Cnónna	
Min agus Sadhlas	

4. Cá dtéann bó na leisce sa samhradh?

Abhaile	
Amach sa pháirc	
Go Sléibhte Mhuscraí	

5. Cén ríocht ina mhaireann bó na leisce ?

___

ROINN II – SCRÍOBH NA TEANGA (120 marc)

FREAGAIR **GACH** CEIST (**4**, **5** *AGUS* **6**)

Tá Ceist 4 ar na leathanaigh 10 agus 11.

Tá Ceist 5 ar na leathanaigh 12 agus 13.

Tá Ceist 6 ar na leathanaigh 14 agus 15.

ROINN II – SCRÍOBH NA TEANGA **(120 marc)**

FREAGAIR **GACH** CEIST (**4**, **5** *AGUS* **6**)

Ceist 4 Freagair (a) **NÓ** (b). **(30 marc)**

(a) Féach ar na pictiúir thíos.

Cén rud?
Cén áit?

Cén oíche? Dáta? Am?
Cén cead isteach?

Cé a bheidh mar
Fhear an Tí?

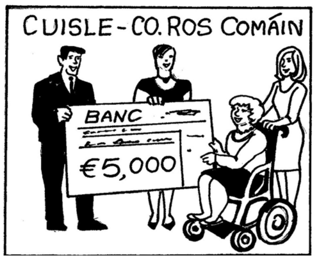

Cad a tharlóidh don
airgead?

Scríobh amach an **FÓGRA** a bhaineann leis na pictiúir thuas.

FÓGRA

NÓ

(b) Féach ar na pictiúir thíos.

Is tusa an duine sna pictiúir seo. Scríobh **CUIREADH** chuig Sinéad ag insint di:

-	Cad a bheidh ar siúl. Cén áit. Cén lá. Cén dáta.	}	
-	Cén t-am. Cé mhéad ar thicéad.	}	Pictiúr 1
-	Go gceapann tú go mbainfidh Sinéad taitneamh as.	}	Pictiúr 2
-	Gur mhaith leat go rachadh Sinéad ann leat.	}	Pictiúr 3
-	Cad a dhéanfaidh sibh ar an mbealach abhaile.	}	Pictiúr 4

CUIREADH

Ceist 5 Freagair (a) **NÓ** (b). **(40 marc)**

(a) Féach ar na pictiúir thíos.

Tá tusa ag obair san Óstán seo an samhradh seo. Scríobh **litir** abhaile chuig do chara. Inis dó/di:

- Faoin **Óstán** agus faoin **áit** a bhfuil an tÓstán } Pictiúr 1
- Faoin **obair** a dhéanann tú san óstán. (**Trí phointe ag teastáil**) } Pictiúr 2
- Faoi **na haíonna** a thagann go dtí an tÓstán } Pictiúr 3
- Faoi na rudaí a dhéanann tú nuair a bhíonn **am saor** agat } Pictiúr 4

[N.B. Bíodh leagan amach cuí ar do litir, i.e. seoladh, dáta, tús agus críoch oiriúnach.]

LITIR

NÓ

(b) Ba mhaith leat a bheith ag obair in Ionad Spóirt. Fuair tú an **Fhoirm Iarratais** seo le líonadh. Líon isteach an **Fhoirm Iarratais anseo thíos.**
[Nóta: Is tusa *Cáit Ní Néill*]

Ionad Spóirt Bhaile na hAbhann
Foirm Iarratais

Ainm: *Cáit Ní Néill*

Seoladh: ……..……………………………………..……………………………………………..

……………………………………………………………Uimhir Theileafóin ……………………………

Dáta Breithe: ………………………………………… ….   Aois: ….…………………………………

Cén Contae inar rugadh thú? ……..…………………………………………………..…………………

Cén Scrúdú Teistiméireachta atá déanta agat? ……………….……………………………….……………

Ainmnigh **cúig ábhar scoile** a rinne tú sa scrúdú sin: ..…………………..…………………………..…………

……………………………………………..……………………..…………………….…………….…..

An bhfuil snámh agat ? ………………………………………..……………………………………

An mbeidh tú ábalta snámh a mhúineadh? ……………………………………………………………..

Ar imir tú spórt le club ar bith roimhe seo? ………...…………………………………………………….

An féidir leat a bheith ag obair ag an deireadh seachtaine? …………………………...……………..………..

An gcaitheann tú tobac? ……………………………………………………………………………..…

Luaigh **trí** spórt a imríonn tú go rialta: …………….……………………………………………....

………………………………………………………………..…………………………………………

Cuir **ciorcal** timpeall ar an dáta i mí Iúil is fearr leat le haghaidh agallaimh: 15ú 17ú 19ú

Scríobh **alt beag** (timpeall 40 focal) ag insint dúinn cén fáth ar mhaith leat a bheith ag obair in Ionad Spóirt.

____

____

____

____

____

____

____

Síniú *Cáit Ní Néill*   Dáta ……………..….….…….

Ceist 6 Freagair (a) **NÓ** (b) **(50 marc)**

(a) Féach ar an bpictiúr thíos.

Bhí tú i láthair ag an Oíche Cheoil sa Chlub Óige.
Tá tú chun **cuntas** (timpeall 90 focal) a scríobh in Iris na Scoile faoin Oíche Cheoil.

Scríobh **an cuntas** sin (timpeall 90 focal) sa spás atá faoin bpictiúr.

OÍCHE CHEOIL SA CHLUB ÓIGE

NÓ

(b) Féach ar na pictiúir anseo thíos.

Tharla **an eachtra** seo agus tú amuigh ag siúl le do chara. Tá tú chun scríobh faoin **eachtra** seo in Iris na Scoile (timpeall 90 focal).

Scríobh faoin **eachtra** (timpeall 90 focal) sa spás atá faoi na pictiúir.

ag siúl	dréimire	greim	airgead
ag tafann	ar chúl an tí	anuas	gliondar

EACHTRA A THARLA

Leathanach Bán

2009. M88A
DON SCRÚDAITHEOIR

SCRÚDUIMHIR ☞ | Iomlán na Marcanna

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2009

GAEILGE (BONNLEIBHÉAL)

CLUASTUISCINT (180 marc)

DÉ LUAIN, 8 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 4.30 go dtí 5.10

DON SCRÚDAITHEOIR													
CEIST	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	IOMLÁN
MARC													

STAMPA AN IONAID

CLUASTUISCINT – (180 marc)

Freagair **gach** ceist. Tá na treoracha don Roinn seo ar an dlúthdhiosca. Cuir **tic** (✓) leis an bhfreagra ceart i ngach cás.

Ceist 1 (a) Cá mbíonn Emer ó Luan go Satharn?

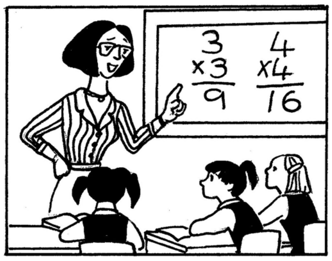

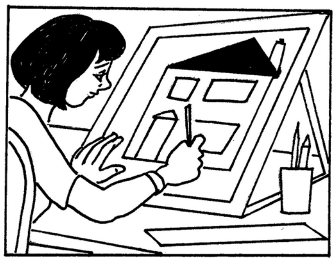

Ceist 1 (b) Cá mbailíonn an teaghlach go léir le chéile oíche Shathairn?

Cathair Chorcaí	
Cill Airne	
Maigh Chromtha	

Ceist 2 (a) Cén post atá ag Rónán?

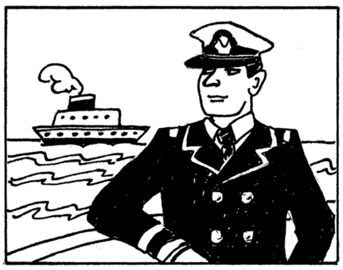

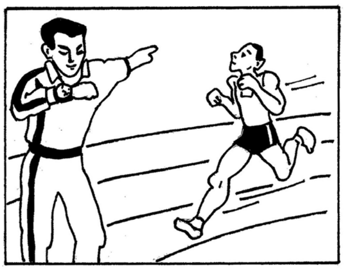

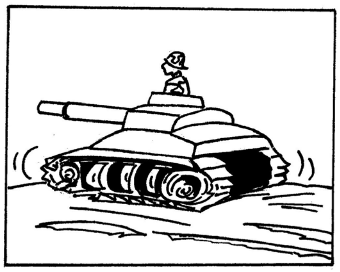

Ceist 2 (b) Cén contae ina bhfuil Baile Dhónaill?

Co. Chill Dara	
Co. Bhaile Átha Cliath	
Co. Mhaigh Eo	

Ceist 3 (a) Cén saghas oibre atá i gceist anseo?

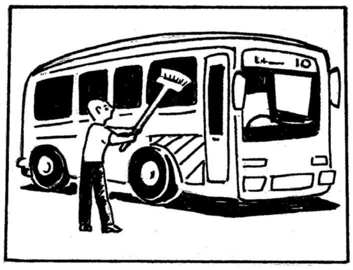

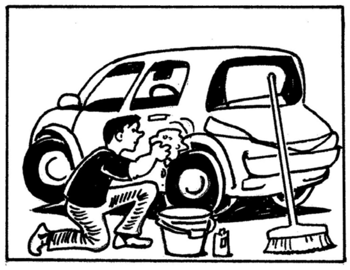

Ceist 3 (b) Cé mhéad post atá le líonadh?

5	
6	
12	

Ceist 4 Cá bhfuil an fear ag dul?

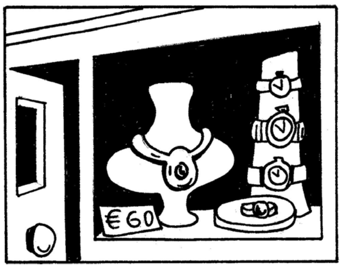

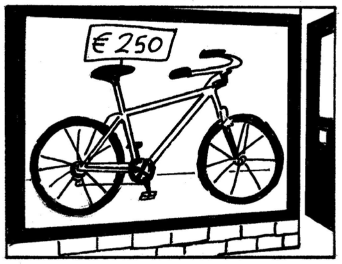

Ceist 5 Cá bhfuil siopa troscáin de Búrca? (Cuir **tic** (✓) sa bhosca ceart.)

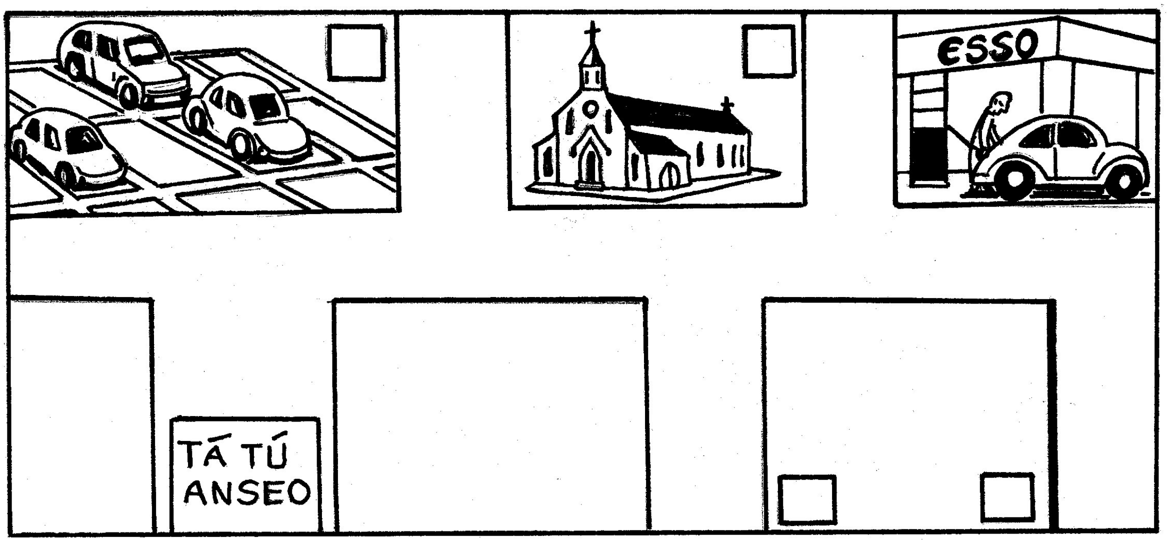

Ceist 6 (a) Cén sort aimsire a bheidh i nGaillimh Dé Sathairn?

Ceist 6 (b) Conas mar a bheidh an aimsir i nGaillimh Dé Domhnaigh?

Tirim	
Gaofar	
Te	

Ceist 7 (a) Cad atá á eagrú ag na daltaí san idirbhliain?

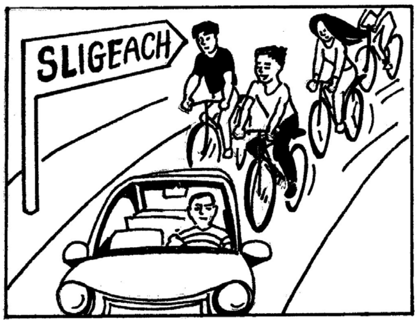

Ceist 7 (b) Cé a bheidh in éineacht leis na daltaí?

An príomhoide	
Ionadaí ó choiste na dtuismitheoirí	
Rúnaí na scoile	

Ceist 8 (a) Cad a bheidh ar siúl ar an séú lá de Bhealtaine?

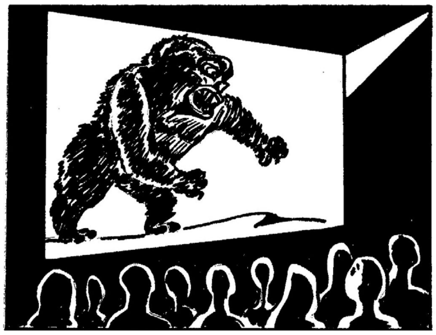

Ceist 8 (b) Cad é an táille iomlán ar an turas?

€9	
€10	
€20	

Ceist 9 (a) Cad a bheidh ar siúl Dé hAoine seo chugainn?

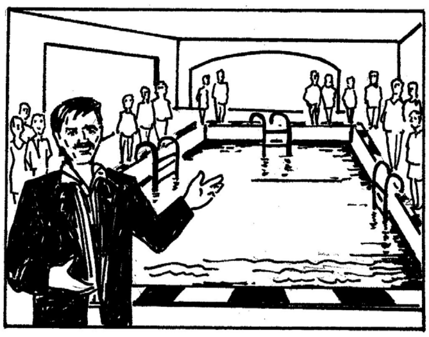

Ceist 9 (b) Cé a bheidh ag canadh roimh an oscailt oifigiúil?

Cathaoirleach an Bhoird	
Colin Farrell	
Cór na scoile	

Ceist 10 (a) Cén t-am a chríochnaigh an dioscó?

9.00 p.m.	
Meán oíche	
1.30 a.m.	

Ceist 10 (b) Cén oíche ar tharla an timpiste d'Eibhlín?

Dé hAoine	
Déardaoin	
Dé Sathairn	

Ceist 11 (a) Cad a bheidh ar siúl an tseachtain seo chugainn?

Agallamh	
Cúrsa spóirt	
Scrúdú	

Ceist 11 (b) Cé mhéad folúntas atá sa siopa spóirt?

Dhá phost	
Trí phost	
Post amháin	

Ceist 12 (a) Cé a bhí neirbhíseach?

An scrúdaitheoir	
Orla	
Pilib	

Ceist 12 (b) Cé mhéad uair a rinne Pilib an tástáil tiomána?

1	
2	
3	

Leathanach Bán

Leathanach Bán